

Straža v viharju

Izhaja vsak četrtek • Posamezna številka stane Din 1.50
Celoletna naročnina Din 40.— • Čekovni račun: „Straža v viharju“, Ljubljana, št. 16.790

Izdaja: Konzorcij „Straže v viharju“ (A. Tepež) • Urejuje: J. Natek
Uredništvo in uprava: Ljubljana, Miklošičeva 5 • Tisk Jugoslov. tiskarne (J. Kramarič)

Ljubljana, 14. septembra 1939

Leto VI — Številka 1

Bratje, mi stojimo trdno...

„Straža v viharju“ stopi v svoje šesto leto

Krščansko Evropo pretresa strašen vihar svetovne vojne. Bolj kot doslej hočemo biti v tem usodnem letu nepremagljiva Straža v viharju, utrjen tabor neustrašenih mladih ljudi, zvesti veri očetov, vojaki domovine, branilci države.

Ne vemo, kako se bodo dogodki razvijali, kaj bo vihar razdejal, od kod se razbesnel, kje in kdaj se ustavi. Vemo pa, da je skozi to vihar samo ena pot in skozi njena zamegljena obzorja samo en možen prodor: zvestoba stoletnemu narodnemu izročilu in vera v narodovo življenje!

Ali res in zakaj? Poglejmo:

Stopetdeset let so Francozi živeli v odpadništvu od njihovega narodnega izročila. Stopetdeset let so oboževali laična gesla in protikrščansko resničnost političnega in pravnega uresničenja duha francoske revolucije. Dvajset let so brezbrizno puščali, da je brezbožni in protinarodni komunizem lahko brez odpora razjedal njihove tisočletne narodne temelje.

Pa je prišla ura stiske nad nje in nad Evropo, pa je Francija znova zaupno dvignila svoje proseče oči k svoji mladi narodni junakini, rešiteljici, svetnici Ivani Orleanski in se je znova spomnila pozabljenih zgodovinskih resnic, da je moč Francije v njeni tisočletni krščanski narodni tradiciji. Francozi so ob dvajseti uri razumeli svarilne klice kardinala Verdiera...

Strašno se je Čehom mudilo, da bi v dvajsetih letih dohiteli stopetdeset let francoskega laičnega liberalizma, in megalomansko goreče so pomagali dvigati v Evropi prestiž sovjetov iz Kremļa.

Ko pa je stiska med njimi dosegla zvrhano mejo, so upognili svoja kolena in dvignili svoja strta srca k sv. Vavilavu, svojemu kralju, narodnemu svetniku.

Na Poljskem divja vojna vihra!

V teh dneh pa je Čenstohovska Mati Božja zopet nezlomljivo poljsko narodno upanje. Posebno krščansko poslanstvo svobodne Poljske v Evropi, je v teh dneh, ko je silna stiska nanje zgrmela, vir poljske narodne odpornosti in junštva.

Skoraj bi si drznili reči, da slovenski narod ni tako vijugasto nihal med Bogom in lastno prevzetnostjo. Svoje narodne težnje smo ved-

no družili z božjo pravico. Nikdar nismo prestali zaupno se zatekati k »slovenskim Marijam« na Brezjah, Sveti gori, Višarjah...

Božji služabnik Slomšek je za nas Slovence napravil prvi odločilni korak iz nezavednega ljudstva v zaveden narod.

J. E. Krek je položil temelje naši narodni prosvetni in gospodarski organizaciji ter izoblikoval osnove za zdravo socialno sožitje v našem slovenskem občestvu.

Dr. A. Korošec nas je povedel iz tisočletne razkosane narodne politične sužnosti v lastno narodno državo in je izgradil iz Slovencev enoten političen narod.

Škof Jeglič nas je venomer opozarjal na naše krščansko narodno izročilo in nam nenehoma vzpodbujal duha narodne samozavesti in korajže.

Slovenska mladina!

Taka je prava velika zgodovina našega narodnega oblikovanja in taka je sedanja narodnostna resničnost Slovencev!

Naloga kat. akademske mladine pa je, da hrani in goji bolj kot kdaj ta narodna izročila in da je budno na straži proti onim zavedenim notranjim duhovnim sovražnikom, ki danes pod plaščem »narodne sloge«, »narodnih blokov« in podobnih papirnatih gesel-enodnevnice streme samo za enim ciljem: kako z zamegljivostjo naših jasnih pogledov razrušiti most, ki ga je Straža v viharju v zadnjih letih tako čvrsto zgradila med našim narodnim in katoliškim izročilom.

Organizirana slovenska katoliška akademska mladina.

Ni »sloge« med dnevom in nočjo, med ognjem in vodo. Ni igre z življenjem naroda! Narodov obstoj in njegova rast ni plod taktičnih enodnevnih parol, temveč delo deset- in stoletij.

Sloga vseh naših fizičnih moči bo uresničena na fronti, ako bo Bog tako odločil.

Kar se pa tiče duhovne sloge, se je treba zavedati, da tu ni proste izbire »ideologij« ali kakega kompromisa med njimi — temveč le spoštovanje celotnega narod-

nega izročila in nadaljnje narodne rasti na njegovih temeljih — ali pa narodno odpadništvo!

Med slovenskim narodnim izročilom in slovensko narodnostno resničnostjo na eni strani ter kozmopolitskim liberalizmom in breznarodnim komunizmom, ki bi skupno delo hotel postaviti na brezversko stališče, na drugi strani je kakršna koli »duhovna sloga« prav tako izključena, kot med slovensko narodno zvestostjo in n. pr. nemčurštvom. Vsi trije so najprej zavrgli Boga, nato pa kot neverci ali celo protiverci še narod, ker je ostal zvest Bogu in svojemu krščanskemu narodnemu izročilu.

Zato slovenska mladina, glej, da ne zapustiš Svojegega stražnega mesta in da ne ugasnejo Tvoji stražni ognji danes, ko se v viharju odloča o velikih rečeh!

Da bodo ti stražni ognji, ki jih je »Straža v viharju« pred petimi leti prižgala, žarko goreli tudi v naprej, to bo naloga »Straže v viharju« tudi v šestem letu svojega izhajanja.

Majhen je bil krog, zavedajoč se važnosti, da dobi slovenski katoliški akademik svoj list, ki je pred petimi leti začel izdajati »Stražo v viharju«. Ni se ustrašil nobenih težav, ki pretijo novorojenim listom, ampak je poln idealizma in zaupanja v božjo pomoč izdal jeseni 1934 prvo številko svojega lista.

V petih letih se je krog mladih katoliških akademikov redno večal. Okrog »Straže v viharju« so se zbirali vsi oni, ki jim je bilo za zdravo katoliško in narodno življenje v kat. akademskih društvih, in iz tega kroga se je ustanovil pred dvema letoma AK. Straža. Vseh pet let je »Straža v viharju« kazala pravo pot našim akademikom. Scile in Karibde, ki so čakale naše akademike na univerzi, pa tudi izven nje, je razkrinkala. Koliko idealizma in napora je skritih v teh petih letnikih, bo prav vedel samo oni, ki ve, kaj se pravi izdajati list iz golega idealizma.

Gremo v šesto leto! Zdi se nam, da bo to leto zelo razburkano. Zato bo »Straža v viharju« še višje dvignila svoj program, ki je obsežen v našem geslu: Bog, narod, država, in kazala pravo pot slovenskim katoliškim akademikom.

Nedeljske misli

Ko je bil Jezus med farizeji na obedu, so ga ti opazovali. In glej, neki vodeničen človek je bil pred njim. Jezus je spregovoril ter učiteljem postavil in farizejem rekel: »Ali je dovoljeno v soboto ozdravljati?«... In ko je videl, kako so si izbirali prve sedeže, jim je rekel: »Kadar te kdo povabi na svatbo, ne sedaj na prvo mesto...« Prim. Lk 14, 1—11.

Evangelij, ki ga bomo v nedeljo poslušali, hrani preproste, a velike resnice. Če bi jih ljudje več upoštevali, bi imel človek na zemlji pač drugačno življenje. Ne bi bilo prav, če bi pri nedeljskem evangeliju samo na farizeje in njihove velike napake mislili. Vsa v svojem položaju se zamislimo, kako smo teh naukov, ki jih daje Jezus farizejem, tudi mi potrebni. Smo katoličani, to je zares, toda duha evangelija nam v praktičnem življenju velikokrat manjka.

Kako lepo porabi Jezus ozdravljenje vodeničnega na sobotni dan za priliko, da odkrito in razločno pove: Niso ljudje zaradi predpisov, ampak predpisi so zaradi ljudi. Gotovo je treba predpise in zapovedi spoštovati in izpolnjevati. Jezus ni nikoli kaj drugega učil. Toda blagor človeka je vendarle več kakor pa izpolnjen predpis. Koliko šikaniranja in koliko nezadovoljnosti gre na račun črkarskega duha oblastnikov ali njihovih zastopnikov! Celi upori in revolucije imajo pogosto svoj razlog v tem, da človeška zakonodaja ni pravočasno spoznala, da je tekom časa črka postave, ki je bila v začetku koristna, postala ljudem v izpremenjenih razmerah neznosno breme. V tem črkastem duhu se je moglo roditi načelo: fiat iustitia, pereat mundus! Zato pa je tudi odgovor primeren: summum ius, summa iniuria!

Jezus, najvišji zakonodajavec, v katerem ima vsaka oblast svoje opravičenje, misli o predpisih in zapovedih drugače. Jezus ne uči kake moralne popustljivosti, ali moralna resnost in nepopustljivost se mora podrejevati vrhovnemu smotru, ki je: blagor človeka. To načelo šele daje gibčnost pravi, ki sicer tako rado stremi za okamenitostjo...

Farizeji so sedeli na prva mesta. Saj tudi danes ni mnogo drugače, čeprav ni farizejev. Ljudje vedno sebe iščejo. Zamislimo se, kakšno veljavo ima to početje v božjih očeh! Prav je, če nam pri delu, ki ga vršimo, mnogokrat pride na misel: Kdor se povišuje, bo ponižan in kdor se ponižuje, bo povišan!

V polnejše življenje

Narava ne ljubi enoličnosti. Polna je svojiskosti in skupinskih značilnosti, ki se pa vendar skladajo v čudovito soglasje.

Tudi človeški rod ni enoten razen po svojstvih, ki je zaradi njih prav človek in ne kaj drugega. Postava in barva, kri in zemlja, govorica in način mišljenja se menjavajo od enega do drugega naravnega občestva, ki mu pravimo narod.

Narodi danes žive v državah. Nekateri imajo lastne države, drugi morajo proti svoji volji v celoti ali deloma živeti v tujerodni državi, zopet drugi se zavestno družijo predvsem s sorodnimi narodi v skupno državno celoto, da si olajšajo v današnji le preveč makiavelistični dobi svoj obstoj in svoj razvoj.

Naravno gledanje na narod in na državo pa je skalila zmedla zmeta individualizma, ki je življenjsko povezanost občestev razbila na druge nenavezane posameznike. Med posameznikom in državo ni več vmesnih stopenj. Državno središče ureja in vodi vse od splošnih pa do smešno malenkostnih stvari. Tudi prva življenjska leta Jugoslavije so zapadla tej zmoti kljub dejanski, čeprav ne v poslanski zbornici izraženi večini jugoslovanskih državljanov, ki je centralizem odklanjala.

Slovenski narod je stopil v Jugoslavijo prepričan, da mu bo priznana pravica, da svoje zadeve sam ureja in upravlja. Žal je prav peščica izdajalcev slovenske zahteve po samoupravi omogočila sprejem vidovdanske ustave.

Toda slovenska zahteva po samoupravi ni zamrla nikdar. Oblike boja za njo so bile v različnih dobah različne, zahteva pa vedno ista. Slovenska deklaracija je 1. januarja 1933 izpovedala: »Zajamčena mora biti njegova (slovenskega naroda) narodna individualnost, njegova zastava in njegova etnična kompaktnost, njegovo razpolaganje z lastnimi finančnimi sredstvi, njegova kulturna in politična svoboda... V ta namen je treba, da si Slovenci, Hrvati in Srbi v svobodnem sporazumu in na podlagi demokracije uredimo jugoslovansko državo iz ravnopravnih edinic, katerih ena bodi Slovenija.«

Sporazum med Hrvati in Srbi je sklenjen. Zakonska uredba daje pravno možnost, da se pravice, ki jih ima banovina Hrvatska, preneso tudi na ostale banovine.

Teritorialna edinost Slovencev je že v sedanjih oblikah z majhno izjemo zagotovljena. Banovina Slovenija je že tu. Nova uredba naj ji da še življenja!

S samoupravno banovino Slovenijo, ki naj se po soglasni želji Slovencev kar najhitreje oživi in udeje, bodo izpolnjene naše zahteve, ki smo jih prinesli v lastno državo.

Samoupravna banovina Slovenija pa bo tudi mejnik povečane slovenske delavnosti in uspehov v korist slovenskemu narodu in naši skupni državi Jugoslaviji.

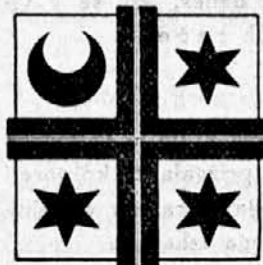
Nacizem in boljševizem -

Nacizem je bil začetkoma reakcija proti boljševizmu. Na velikem kongresu NSDAP v Nürnbergu l. 1935. je izjavil Alfred Rosenberg: »Z boljševizmom ni mogoče sklepati kompromisov... Smo ob prelomu evropske zgodovine. Vihar podzemlja kaže v današnjih dneh iste simptome kot doba, ko je bil stari svet antike ogrožen. Nevarnost, ki ogroža narode 20. stoletja, se imenuje boljševizem... Z nazori Lenina in tovarišev... svet ne more sklepati kompromisov; samo v brezkompromisnosti, ki je svetovnonazorno utemeljena, je trajna zmaga. Mislimo, da je nacionalsocialistično gibanje dalo v tem pogledu zgled vsem drugim narodom.«

V nacistični Nemčiji vidi svetovni boljševizem opravičeno svojega nespravljivega sovražnika. Nacionalni socializem se ne bo, kljub nekaterim prišepetavanjem, niti za ped odmaknil od svojega programa.*

Na drugi strani je komunizem pozval vse narode zemlje k skupnemu boju proti fašizmu in nacion. socializmu. Moskovski radio je stalno grmel proti nacizmu. Borba med obema je postala krvava borba na španskih bojiščih.

Zdaj, v trenutkih velikih odlöčitev, se rdeča zvezda družijo s kljukastim križem.

Nosite znak Slovenske dijaške zvezde!

Dobite ga pri poverjeniku ozir. v pisarni, Miklošičeva cesta 5

Podpirajte pokret katoliške mladine!

Proti tej fronti stoji druga enotna svetovna fronta: krščanska fronta svobode vesti in dostojanstva, človeške osebnosti, fronta, ki priznava Kristusa Kralja.

Kljukasti križ s kladivom in srpom na eni strani, na drugi Kristusov križ: to so znaki obeh front.

Pridobivajte nam novih naročnikov!

Naše liberalno levičarstvo je bilo zadnja leta v svojih simpatijah do Sovjetije od sile ognjevito udarno, v svojem sovraštvu do fašizma in nacizma pa naravnost pobesnelo, v kolikor mi njihov gnev bil silnejši proti vsemu, kar je v javnem življenju sedanje Evrope še ostalo krščanskega. Njihova pozitivna in negativna propaganda v teh smereh, ki se je senčila pod psihološko varnim baldahinom »človečanskih svoboščin«, »osnovnih narodnih pravic« in »slovanstva«, je bila objestna in

Mi verujemo!

»Živimo v velikih časih! Naš čas je velik, ker nam stavlja velike naloge.«

Narode je zapletel v strašno vojno, ki bo terjala nešteto mladih življenj, porušila vse pridobitve zadnjih dvajsetih let in povzročila morje gorja. Današnja vojna je žalostna priča, da pogajanja pred dvajsetimi leti niti od daleč niso rešila vseh spornih vprašanj, ki so mučila človeštvo. Za papirnati zastori mirovni pogodbe je mnogo problemov ostalo nerešenih in odloženih. Z versailskim mirom se napetost med narodi ni polegla. Novi poveljni svetovni nazori so jo še bolj podpihovali in jo končno pritirali do viška. Boga so narodi izrinili iz javnega in iz osebnega življenja, a pravico so odslej ščitili s puškami in bajoneti. Evropo so spremenili v smodnišnico in v skladišče orožja. Vojna, ki je izbruhnila, je klicaj, ki bo zaključil ta žalostni stavek človeške zgodovine.

Železo se prekali v ognju, človek v trpljenju. Morda bodo leta strahote, ki se nam obetajo na obzorju, znova vzbudila v njem hrepenenje po Bogu, ki nas edini more rešiti hude duhovne zmede, v kateri živimo. Danes, ob pričetku vojne, so se celo vladarji spomnili Boga in ga prosili blagoslova za svojo »pravično borbo«. A prej so mu bili v obraz in preganjali tiste, ki vanj verujejo. Zastonj iščemo miru in sreče daleč od Boga. Ta resnica se jim je zdela starokopitna, preživela bajka. Zaman jih je sveti Oče v Njegovem imenu prosil miru, predlagal konference, priporočal mirne in pametne sporazume. Zaman jih je rotill, naj v miru poravnajo medsebojne spore in naj ne pehajo v nesrečo nedolžnih žrtev in rušijo visoke krščanske kulture. Veliki Pij XI. je velikodušno poklonil svoje življenje Bogu kot odkupnino miru. Pij XII. je zvesto sledil njegovim stopinjam zavedajoč se neizmerne tragike, ki jo prinaša vojna vsemu človeštvu. Še nam zveni v ušesih njegov pretresljiv govor, ki je prošnja in grožnja obenem. V njem je pozival vladarje in narode k edinosti in miru. Toda njegove besede je preglušilo grmenje topov.

sadistična. Gorje onemu, ki je poskušal tu pa tam izraziti kake pomisleke glede na stopnjo te opevane »človečanske« in »slovanske« realnosti slovite Sovjetije.

Pa v eni noči se je pretrgalo poslednje zagrinjalo, ki je kratkovidnim še zakrivalo dejansko neslovansko resničnost tega »slovanškega zaščitnika«.

Naše liberalno levičarstvo je v hipu zgubilo glavo. Kako da ne! Padli so vsi principi, vsa gesla dvajsetih let, razblinile so se vse lažne slovanske iluzije. Brezčutni, kot so, so si ti kameleonci sčasoma nekoliko opomogli: pričeli so blebetati o »činu razočaranja«, o »posledicah dolgoletnega odbijanja «od strani demokracije (kam neki so ti ljudje zadjali francosko-sovjetski pakt, češko-sovjetsko zvezo, sprejem sovjetov v ZN itd.?). Drugi zopet so kar naenkrat vedeli mnogo povedati o »skrivnostni pasti« in podobno.

Poštena dijaška mladina se bo otresla vseh levičarskih fraz in bo strup komunizma zavrnila; oni pa, ki so še vedno sanjarili o »skupnih akcijah«, bodo definitivno ozdravljeni. Moskva sama jim je odprla oči.

Vladarji, ki imajo oblast nad narodi in ki bi lahko ustavili nesrečno morijo, ga niso hoteli poslušati. Poslušajmo ga mi, ki imamo v rokah le moč žrtve in molitve. Naša srca naj prosijo Boga miru, da reši krščanske narode uničenja in pogibli; naj obvaruje v svoji vsemoččnosti našo domovino; naj poniža ošabne in potolaži ponižane ter krivico trpeče. Mi verujemo, da bo to storil. Saj je dejal po svojem Sinu: Blagor lačnim in žejnim pravice, zakaj nasičeni bodo.

Mi verujemo.

9. septembra 1936 je pisal Karl Granz, ko je pričel zasedati nürnbergski kongres nacionalsocialistične Nemčije v listu »Völkischer Beobachter«: »Geslo nürnbergkega kongresa je: Nacionalni socializem proti boljševizmu — Nacionalno-socialistična gradnja proti boljševizemskemu razdiranju... Führerjev namestnik je postavil nacionalni socializem kot tezo in antitezo 20. stoletja (podčrtano v originalu).«

Hess je na tem zborovanju izjavil: »Evropa naj ne pozabi, da je bila Sovjetska Nemčija, ki so jo nameravali ustanoviti, določena kot baza za boljševizacijo Evrope... Nacionalnemu socializmu gre zahvala, da Nemčija danes ne predstavlja vrat, ki bi skozi nje vpadel boljševizem v srednjo Evropo, ampak da je močan protiboljševiški blok sredi kontinenta.«

In Hitler je na istem zborovanju povedal: »En življenjski nazor moramo smatrati za svojega smrtnega sovražnika: boljševizem... Prisiljeni smo, da gledamo na boljševizem kot na smrtnega sovražnika, pa čeprav izven naših mej... Ta nasprotstva so nepremostljiva. Gré za dva svetova, ki se nujno neprestano drug od drugega oddaljujeta.«

30. januarja je govoril Hitler v državnem zboru: »Boljševiški nauk smatram za najmočnejši strup. Zato želim, da moj narod ne pride nikdar v stik s tem naukom.«

Dijaki, dijakinje!

Pristopajte h krožkom

Slovenske dijaške zvezde!

Univerza

Doma

Praznovali bomo letos dvajsetletnico univerze.

Nekaj dejstev in števil iz zgodovine univerze

5. decembra 1918 je imela prvo sejo vseučiliška komisija. Za predsednika je izvolila dr. Majarona in za tajnika dr. Ramovša.

30. junija 1919 je ministrski svet pod predstvom podpredsednika dr. Korošca sprejel zakonski predlog o ustanovitvi univerze kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani.

23. julija je podpisal zakon regent Aleksander.

23. avgusta so zakon objavile Službene Novine.

31. avgusta so bili imenovani prvi profesorji:

Na bogoslovni fakulteti: dr. A. Ušeničnik, dr. F. Ušeničnik, dr. I. Zoré; na pravni: dr. I. Zolger, dr. L. Pitamic, dr. B. Vošnjak in dr. I. Zmavc (ki imenovanja ni sprejel); na modroslovni: dr. J. Plemelj, dr. R. Nahtigal, dr. F. Ramovš in dr. I. Prijatelj; na tehnični: dr. R. Zupančič, dr. K. Hinterlechner, dr. M. Samec in dr. inž. M. Vidmar; na medicinski: dr. A. Botteri, dr. A. Šerko in za izrednega profesorja dr. J. Plečnik.

12. novembra so bile prve rektorske volitve. Izvolili so za rektorja prof. Plemlja. Pozneje so bili rektorji še dr. R. Zupančič (teh.), dr. G. Krek (prav.), dr. A. Ušeničnik (bog.), dr. F. Kidrič (modr.), dr. K. Hinterlechner (teh.), dr. L. Pitamic (prav.), dr. F. Lukman (bog.), dr. R. Nahtigal (modr.), dr. M. Vidmar (teh.), dr. M. Dolenc (prav.), dr. A. Šerko (med.), dr. M. Slavič (bog.), dr. F. Ramovš (modr.), dr. M. Samec (teh.), dr. R. Kušej (prav.), dr. M. Slavič (bog.).

Fakultetna specializacija kat. akademskih društev

V preteklem letu je započel del akademikov, včlanjenih v kat. društva, močno agitacijo za popolno fakultetno specializacijo slovenskih katoliških akademskih društev. Praktično naj bi to pomenilo, da naj bi namesto dosedanjih občeakademskih društev (»Danica«, »Zarja«, »Savica«, »Straža«) v bodoče imeli vrsto katoliških akademskih društev, prirejenih poedinim strokovnim fakultetam univerze: katoliška društva slušateljev pravne fakultete, slušateljev filozofske fakultete, slušateljev medicinske fakultete, slušateljev bogoslovne fakultete, slušateljev tehnične fakultete.

K temu je pripomniti, da se poborniki tega integralno-fakultetnega preustroja sklicujejo na stanovsko misel, kot je izražena v znanih socialnih okrožnicah Pija XI., oz. da svojo zgoraj naznačeno organizacijsko zamisel na kratko označujejo kot »stanovstvo«.

Pobornike pa vodi še ena želja: stroga organizacijska enotirnost. Vsi katoliški akademiki naj bi bili zajeti v en sam enoten sestav tako zamišljenih katoliških fakultetnih društev. To svoje stremjenje opirajo na naziranje, da bi fakultetno organizacijsko načelo v enotirnem sestavu ne-

Od 15. do 30. novembra je bil prvi vpis na vse fakultete razen pravno, ki se je organizirala šele do pričetka letnega polletja, ker so bili vsi tuji profesorji na mirovni konferenci v Parizu.

Studije je končalo do kanca l. 1938: na modroslovni fakulteti 695 kandidatov, na pravni fakulteti 872, na medicinski fakulteti (prvi rigoroz) 543, na tehnični fakulteti 585, na bogoslovni fakulteti 392.

Promoviranih je bilo do l. 1938: na modroslovni fakulteti 79, na pravni 265, na tehnični 15, na bogoslovni 21; skupaj 380.

(Po Spominskem zborniku Slovenije.)

Drugod

Življenje kat. akademikov po tujih državah. Holandska.

Holandska je v marsikaterem oziru Indija Koromandija naših želja. Pomislite samo to, da Holandska že sto let ni doživela nikake vojne. Svetovna vojna je šla mimo nje in tudi danes so vrli Nizozemci odločeni, da bodo v vseh sporih ostali ob strani. Toda nas zanima predvsem življenje holandskih katoliških akademikov. Čudovito je to, da tam katoličani ne poznajo polovičarstva. Ali si katoličan ali nisi. Drugega med njimi ni mogoče. Katoliška akademska mladina je zelo dobra in do pičice zvesta svojim načelom. Mnogo akademikov obojega spola dnevno obiskuje sv. mašo in pristopa k angelski mizi. Večji del so pristaši tomistične filozofije, t. j. filozofije Tomaža Akvinskega. Ni čudo, saj se na katoliških in državnih univerzah nahajajo stolice za tomistično filozofijo (kdaj bomo dobili kaj takega v Ljubljani, Zagrebu in Belgradu). Ideje komunizma in fašizma med treznimi in versko globoko čutečimi Nizozemci niso našle nikakega odmeva.

Na Holandskem je ena katoliška univerza s teološko, filozofsko in pravno fakulteto. Na

kako kot samo po sebi napravilo konec skupinskim razlikam in medskupinskim trenjem.

Ako smo torej pravilno razumeli »stanovska« prizadevanja in prav čitali njih vabilo abiturientom, gre v jedru za tri trditve, na katere opirajo svoj reformni predlog:

1. Fakultetna društva so v vseh v poštevh prihajajočih ozirih tudi za naše razmere primernejša od občeakademskih.

2. Fakultetno društveno načelo naj bi pomenilo privedbo stanovskega načela v slovensko katoliško akademsko organizacijsko življenje.

3. Enotirni fakultetni društveni sestav je najuspešnejša pot k slovenski katoliški akademski edinstvi.

Za nas, ki teh trditve nismo postavili, so to tri vprašanja, ki nas živo zanimajo. Zaradi tega si jih hočemo od bliže ogledati, jih razčleniti in nato po možnosti nanje zadovoljivo odgovoriti.

Mnenja smo namreč, da je problem presnove slovenskih katoliških akademskih društev — ako naj ta presnova ne bo le empiričen poizkus — važno vprašanje, ki zahteva temeljitega in potrpežljivega preučevanje in resne miselne priprave. Zaradi tega smo se odločili, da v vrsti člankov ta vprašanja v našem listu osvetlimo.

Izšli bomo iz kratkega zgodovinskega pre-

vseh ostalih univerzah so nastavljeni od škofov določeni duhovniki, ki razlagajo katoliško doktrino tako da se tudi protestantski akademiki, ki so v večini, seznanijo s katoliškim naukom. Katoliških društev ne manjka. Članom skrbe za pouk in razvedrilo in opravljajo karitativno in misijonsko delo. Katoličani so ustanovili tudi mešana društva za katoličane in protestante. Ta društva imajo namen nekatičane dobro seznaniti s katolicizmom in jih rešiti predsodkov proti njemu, ki so jih zlasti protestanti polni. Imajo organizacijo »Volkseheidconferenties«, v katero so pritegnjeni vsi študenti brez izjeme. Na zborovanjih obravnavajo verska, moralna in socialna vprašanja. P. Canisius je ustanovil poleg tega apologetsko zvezo, ki ima cilj, spreobračati sorojake. Uspehi so zelo lepi.

Katoliški akademiki imajo na Holandskem z ostalimi katoličani vred vso svobodo. Tudi holandski liberalci so v tem oziru za dve sto let pred našimi »naprednjaki in svobodomislici«, ki že sto let kažejo svoje naprednjaštvo edino v tem, da napadajo katoličane in svobodomiselnost, v tem, da nikomur drugemu ne priznajo pravice do življenja mimo sebe.

Brez dvoma se lahko pri holandskih akademikih učimo, kako je treba složno delati. Sedaj, ko so nas svetovni dogodki presenetili in je sloga pravi diktat ure, moramo najti z vsestransko dobro voljo pot do sloge.

Opozarjamo Vas

na aktualno knjigo dr. Žebota:

„Korporativno narodno gospodarstvo“

Založila Mohorjeva družba

gleda dosedanega ustroja, okolja in razvoja sloveskih katoliških akademskih društev. Nato bomo poizkusili na kratko v luči katoliških društvenih in vzgojnih načel ter iz vidika posebnih slovenskih razmer in potreb označiti smeri zaželjene in potrebne društvene obnove. Za tem bomo iz dobljenih vidikov razčlenili tri trditve pobornikov fakultetnega društvenega načela. Na koncu pa bomo podali kot sklep teh naših razmišljanj naše načelno in izkustveno pridobljeno naziranje o tem važnem vprašanju.

Dosedanji razvoj slovenskih katoliških akademskih društev.

Po prevratu so bila obenem z ustanovitvijo slovenske univerze v Ljubljani prenešana v Ljubljano tradicionalna katoliška akademska društva: »Danica« z Dunaja, »Zarja« z Graza. Društva so v novih razmerah ohranila svoj stari ustroj in svoj tradicionalni društveni slog.

Nové razmere, nove potrebe so pogojile nove oblike, nove načine, nov slog — novega duha. Tako se je kmalu občutilo nesoglasje med stariimi oblikami in novimi potrebami. Vidni izraz tega konflikta se je sčasoma izkristaliziral v tako imenovanem »mladinskem gibanju«, ali, kot se je rajši imenovala slovenska enačica tega iz Nemčije izišlega takrat bolj ali manj splošnega pojava — v »križarstvu«.

Iveri

V Ludbregu na Hrvaškem bodo postavili kapelico, ki bo zgrajena na isti način ko kapelica nad božjim grobom v Jeruzalemu. Imela bo trojen pomen. Prvič bo sezidana v Ludbregu, ki ga je pozidal neki burgundski plemič, Lidburg po imenu, na povratku iz prve križarske vojne. Zgrajena bo v istem slogu kakor božjegrobna, ki jo je leta 1555. prenovil Hrvat Bonifacij Drkolič, poznejši stonski škof. In tretjič je hrvatski narod z obljubo vezan na zidavo kapelice. Ko je leta 1739. na Hrvaškem divjala kuga, je sabor obljubil, da bo pozidal kapelico. Novi sabor bo to obljubo izpolnil prav ob dvestoletnici.

— »Osservatore Romano«

poroča, da je narodnosocialistični okrožni načelnik v Traunsteinu na Zgornjem Bavarskem razpisal posebne nagrade za one, ki bi odklonili zakrament sv. birme. Javilo se je samo 12 otrok, ki so dobili kot darilo brezplačno vožnjo v München, polet nad mestom itd.

Vodstvo hitlerjanske mladine v Berlinu se ne zadovoljuje več s tem, da so bile vse katoliške in protestantske šole podržavljene, ampak zahteva, da smejo biti nastavljeni na teh šolah kot učitelji samo voditelji posameznih mladinskih hitlerjanskih organizacij.

Kot javljajo nemški listi, je naraslo v Nemčiji število ločitvenih procesov od 83.117 v letu 1937. na 96.227 v letu 1938.

Poljske družbe za pomorski promet so sklenile, da bo vsaka ladja njihovih družb nosila sliko Marije iz Swarzewa — patroninje poljskih ribičev.

Na mestu, kjer je stal pred špansko revolucijo ogromen kip Kristusa, ki so ga komunisti leta 1936. razstrelili, bo španski narod zgradil veličastno baziliko, da tako zadosti za komunistična bogoskrunstva.

Ko je sedanji papež Pij XII. potoval v Buenos-Aires kot papeški legat na evharistični kongres, je med potom, ko je počival pri nekem zasebniku, dobil brzojavko iz Vatikana. Sluga, ki mu jo je prinesel, je moral večkrat potrskati na njegova vrata. Ko se mu je zazdelo, da je zaslišal njegov glas, je vstopil in našel sedanjega papeža spečega na golih tleh poleg postelje. Na vprašanje, čemu ni legel v posteljo, je odgovoril: »Preveč časti so mi že izkazali ta dan. Človek se mora, vsaj ko je sam, v sebe poglobiti in se najti.«

»V tem zgodovinskem trenutku, ko so Cerkev bolj kot kdaj napadli njeni zakleti sovražniki, moramo nepretrgoma voditi boj za dogme, moralni nauk Cerkev in njeno svobodo. Vsi katoličani, zlasti pa oni, ki stoje v prvih vrstah, morajo dobro in objektivno poznati nauk Cerkev, njen izvor in njen cilj, njeno zgradbo in življenje, njene težavne čase in njena zmagoslavja.« Iz pisma, ki ga je kardinal Maglione v papeževem imenu poslal kongresu italijanskih katoliških akademikov.

Zadnje nedeljo meseca avgusta so katoliški Holanci molili za mir. V vseh cerkvah je bilo izpostavljeno Najsvetejše, pred katerim so se zbirale množice in prosile za mir. — Kardinal primas van Roey je izdal poslanico, kjer poziva vse belgijske katoličane, da molijo vedno in povsod za mir. — Tudi kardinal Hinsley je pozval vse angleške katoličane, da molijo za mir.

Književnost

Suša

Noč je bila temna in soparna. Skozi odprta okna so se prelivali valovi vroče sape od nekod iz stokajočih, izsušenih travnikov in požganih njiv, na podoknih se je nočni veter zapletel med zgrbljeno listje breskev, da je šelestelo kakor šarje v Loboviji, ko se v pozni jeseni od nekod kar čez noč prikra-dejo divje gosi in šoje in iščejo v blatnem dnu med suhim trstjem in rogozom poslednje ličinke in zapoznele žabe, ki rinejo v zemljo k zimskemu počitku. Zdaj pa zdaj je iz teme pribrenčal komar, nekaj časa s tenkim glasom piskal okrog ušes, ščegetal v nos in po obrazu, se zaletel nekam v steno in utihnil.

Matjaž je odrinil odejo k petam, si odpel srajco in se pritisnil s hrbtom ob steno, da bi se vsaj nekoliko ohladil. Iz teme je prihajalo globoko dihanje, zrak je bil nasičen z vonjem po potnih telesih, osem otrok je spalo trdno in brez skrbi. Žena je včasih v spanju zastokala in se obrnila na drugo stran; najbrže je sanjala težke sanje o pomanjkanju, ki se je vsak dan ostreje režalo iz napol praznih shramb.

Matjaž je gledal skozi okno v noč. Nebo je bilo temno, posuto z redkimi zvezdami, ki so nemirno podhrtevale. To je pomenilo, da je ozračje vlažno; morda se bodo prav kmalu čez nebo potegnili težki, mokri oblaki. Mesec dni je že preteklo od zadnjega dežja. Na samo Jakobovo in Aninje je šlo nepretrgoma dva dni in dve noči, brazda je bila docela premočena, koruza si je v enem tednu opomogla in postala temnozelená, komaj posejane ajde so predrle trdo skorjo osušene zemlje; kazalo je, da bodo jeseni shrambe polne za zimo in pomlad. Toda od takrat kot bi odrezal, ni več moče že mesec dni, samo sonce žge vsak dan huje. Za Marijo Snežno je sicer grmeló in kazalo močno na dež in celo zvoniti so morali proti toči, pa so se rdečkasto črni oblaki razpršili nekam nad Muro brez najmanjše kaplje. Tako je minil v suši Jakopešček in je šel mimo Lovrenc, Velika maša je pokazala malo oblačnosti, četrť ure je pršilo, ko so nesli kaline, astre in dalije od blagoslova, potem je zategnil veter in razgnal tiste tenke megle.

Nekje na oni strani Mure se je nad gozdom zabliskalo. Matjaž se je zdrznil v svojih mislih, skočil s postelje in se oblekel. Kakor milost božja iz višine mu je preletelo skozi misli:

»Bliska se! Oblačno mora biti. Gotovo bo kmalu deževalo.« Hotel je pogledati na uro, pa je bilo pretemno; vžigalice ni prižgal, ker je bila po tleh razprostrta slama, da so otroci spali na mehkem. Tiho je odrinil vrata in stopil na dvorišče. Zvezde so bile že visoko, Kokoščica je jadrála že prav nad dimnikom in Voz je peljal ravno čez sosedov hrast; bilo je torej dve po polnoči. Tam za Muro, nekje daleč onkraj krapenjskih gozdov pa se je bliskalo. Stopil je za hlev, da bi bolje videl na ono stran in v duši mu je vstalo veselo upanje. Iznad spečih gozdov so vstajali oblaki, počasi in skoraj neopazno so se dvigali in so bili že za dva jagnjeda visoko.

Spanec se je popolnoma porazgubil iz oči in udov, vse telo in dušo mu je prešenila radost:

»Zdaj bo pa le enkrat začelo!«
Zastrmel se je skozi temo v vstajajoče oblake in nehote stopil čez rosni travnik v polje. Kakor v sanjah je stopal preko suhih ozar in ogonov, kjer je ajda zastala v rašči in začela medleti in se zvijati, utonil v koruzi, ki je šelestela s suhimi listi, se spotaknil ob bodoče vrvasto bučinje, ki so se nanj lepile zgrbljene in sparjene buče, in se kakor prebujen iz sanj ustavil sredi svoje njive, posejane s krompirjem.

»Kaj sem v škaličevih njivah?«
Sklonil se je nizko nad brazde in stopal po trdih, izsušenih krompirjevih bilkah, ki so že davno nehale rasti. Izgrebel je iz grline sadež in ga premetaval v dlaneh.

»Gobav si, revež. Niti za seme te ne bo, kaj šele za nas in za živad!«

Spomnil se je, da so otroci vsak dan v štedilniku pekli krompir in tako celo pozabili na kruh in na vse drugo. To zimo ga ne bodo.

V gostem grmovju v vaški meki se je oglašil kobilar in na starem hrastu v bližnjem ogradi je zastokal čuk. Matjaž je zamišljen korakal mimo spečih vrto in pritlikavih domov. Pod pašnike in za Grede. Tam je bila posejana koruza. Nekaj časa je hodil po meji sem in tja, kot da bi iskal vhoda na njivo, in potem s sklonjeno glavo stopil med šelesteče steblovje. Zazdelo se mu je, da so ga z globokih vzdihom pozdravile vse bilke od enega konca njive do drugega in ga zaprosile pomoči. Ustavil se je ob stebli, ki se je zgrbančilo od suhote in šelestelo s suhimi, rumenimi listi ter praznim, nerazvitim storžem. Požal ga je po krhkih, prezgodaj suhih laseh.

»Ubožica! Nič ne bo s tabo; suha si! Tudi če te zdaj namoči in premoči je zate že prepozno. Koruznjak bo letos prazen.«

In pred oči mu je priplavalo osem drobnih obrazov in šestnajst preplašenih, lačnih oči je vprašalo: »Očka, kaj nam ne daste kruha?« Ozrl se je po oblakih, ki so se dvigali iznad gozdov onkraj Mure, se še enkrat ozrl čez osušeno, zgrbančeno, jalovo steblovje in se napotil dalje:

»Ne, ne, za koruzo je že prepozno.«

Do kolen si je zavihal od rosne trave mokre hlače in hitel mimo Gosposkega čez Mrzlo polje v Janžek, kjer je pred mesecem posejal ajdo. Sklonil se je nad ogone in pobrskal z nogo po grudah. Zahreščalo je in se zaprašilo kakor na cesti, če brčneš z nogo v prah. Ajda se je prihulila nizko, nizko med grudje, da bi prestregla čim več vlage, pa je daleč zaostala v rašči in medlela od sušave. Samo tu pa tam je sameval porjavel cvet. Matjaž je korakal po meji in gledal na njivo.

»Tu še ni prepozno. Zdaj bi bilo treba močnega dežja, pa bi se dvignila v tednu in do cvetela. Na jesen bi ob jutrih legle megle in čez zimo bi imeli kruh.«

Pogledal je na nebo in obraz se mu je raztegnil v rahel nasmeš.

»Bo, bo, hvala Bogu! — Oblači se. Zjutraj bo morda žel!«

Zvezde so kazale že na jutro, Kokoščice so bledele in Voz je drsel v mežikajočo mlečno jasnino. Na vzhodu, nekje nad črensovsko cerkvijo se je prižgala Jutranjica. V mali kapelici med lipami sredi vasi je zazvonilo Zdrava-

marijo. Matevž se je pokrižal in molil. Na gredeh so se prebujali petelini. Nad Muro pa so se čedalje više dvigali vlažni oblaki.

Tiho se je preko spečih otrok splazil k postelji in sedel na rob. V soparnem palmraku je božal s pogledom na tleh ležeče otroke.

»Še boste imeli kruha, malčki moji, še!... Bogec bodo dali dežja in tam zunaj na njivah, v Janžeku in na Jelcah bo zrastel za vaš kruh, črni ajdov kruh.«

je govoril sam s seboj in se smehljaj zar-delim obrazkom, ki so spali z napol odprtimi usti brez vsake skrbi in niso vedeli, da po njivah njihov kruh gori, ker je suša in že ves mesec dežja ni, saj jim oče in mati režeta kruh, ki je tam v kleti v veliki skrinji zaklenjen. In bodo zrastli in šli po svetu, eden v Slavonijo, drugi v Srbijo, ta v Francijo, oni v Nemčijo, denar bodo pošiljali in ko se vrnejo, bodo bel kruh imeli. Samo da bi zdaj deževalo. Oblači se že. Bog je dober z nami.

Glava mu je postala težka, oči so se zaprle.

Slovenska Dijaška Zveza

Stopamo v novo šolsko leto, ki naj bo mejnik med dobo, ki je pretekla, in dobo, ki se pričinja. Naše dolgoletne sanje so se uresničile. Naša vrhovna organizacija »Slovenska dijaška zveza« je z ministrskim ukazom dovoljena na vseh srednjih šolah, da tam prevzame v roke delo med našim dijaštvom, da tam javno izpriča in dokaže pred vsemi, da ima ona vso pravico, da zbira, usmerja in predstavlja naše dijaštvo.

Ta naša pravica izvira odtod, ker smo v svoja pravila zapisali, da bomo delovali v duhu in po načelih našega velikega narodnega borca škofa Antona Martina Slomška. Člani »Slovenske dijaške zveze« dobro vedo, kako so pred leti določene, še sedaj obstoječe organizacije vzgajale svoje članstvo v narodno-opadniškem duhu.

Mi pa vemo, da bomo najlepše in najboljše služili naši skupni domovini in državi Jugoslaviji, ako bomo vedno in povsod zavedni Slovence, ako bomo povsod skrbeli, da bomo izrezali iz našega narodnega telesa vse liberalne in marksistične zajedalce, ki hočejo bolj ali manj odkrito ukleniti naš narod v različne sisteme, pri katerih bi radi pokazali svoje politične in voditeljske sposobnosti.

Naša organizacija se mora razširiti po vseh šolah. Naš val mora zajeti vso slovensko katoliško mladino. Naši tabori morajo biti slovesne manifestacije za načela Kristusa Kralja, slovenski narod in državo. Mi moramo pokazati vsem, kje se zbira mladina, ki ima resnično in pravo državno in narodno zavest ter ponos. Mi lahko damo in moramo dati ljudem zgled prave katoliške, slovenske narodne in državne mladine, da se bodo tudi oni v tem do skrajnosti utrdili. Mi moramo biti živ nesebičen dokaz ljubezni do naše domače zemlje, da se bodo lahko tega tudi drugi od nas učili.

Zato je naše geslo, od katerega ne odstopimo nikoli niti koraka: Bog, narod, država!

Tovariši - akademiki! Vpišite se v AK »Straža«!

Izba »Straže« je v Šemeniški ul. 2.

Zleknil se je po postelji in zaspal. In je videl, kako so vse nebo prepregli vlažni oblaki, dež je padal droben in gost, ajda se je dvignila in proso in repa. Krompir pa je ostal gobav, koruza rumena; zanju je bilo že prepozno.

Zbudil se je, ko je bil že visok dan. Otroci so se podili po dvorišču, žena je stala na pragu in s topimi očmi gledala v nebo. Oblakov ni bilo nikjer, povsod sama čista modrina in na njen sonce, svetlo in žgoče. S krvavim pogledom se je ozrl na ženo, na osem otrok, ki so se zapodili k njima.

»Mama, očka, kruha!«

Pritisnil je dlani na ušesa in škrtnil z zobmi:

»Bog, Ti nad vse dobri, kaj jih res ne vidiš?«

Potem je skoraj zakričal nad ženo:

»Daj jim, dokler je še!«

in se opotekel čez dvorišče proti polju, ki je nad njim visel trepetajoč sij razgretga avgustovega dneva.

Tina D.

Informirano »Jutro«

»Jutro«, ki s posebnim veseljem beleži in napihuje pojave, ki se mu zde, kakor da od znotraj slabé slovensko katoliško skupnost je v svoji številki z dne 29. avgusta t. l. napovedalo izhajanje nekega novega tednika, ki da ga namerava izdajati krog okoli »Dejanja« (ali poleg ali pa namesto »Dejanja«, tega »Jutro« ne pove). Po mnenju »Jutra« bi ta tednik naj bil neke vrste slovenski »Temps Présent«. Baj je sklep o tem padel na počitniškem tečaju »Zarje« v Bohinju. Ravnatelj Mohorjeve založbe pa je baje po informacijah »Jutra« izjavil, da bi skrb za izhajanje lista prevzela Mohorjeva družba.

K tej informaciji glasila slovenskega kulturnobojnega svobodomiselnosti, katerega »simpatije« do katolicizma, »zasluge« za slovenstvo in politična »premočrtnost« so znane, bi mi pristavili nekaj pripomb:

1. Odkod »Jutru« tako dobre informacije o tem, kar se dogaja in kar da se pripravlja v »skupini okoli g. prof. Kocbeka« (prosto po »Jutru«)? Je imelo »Jutro« v Bohinju svojega zaupnika?

2. Odkod želje po popularizaciji vzporednosti med »skupino okoli g. prof. Kocbeka« in francosko-katoliško ekipo okoli »Temps Présent«?

3. Se bolj pa je depasirana primerjava bohinjskega tabora »Zarje« z institucijo francoskih »Socialnih tednov«.

Francoski socialni tedni so stalna, danes že tradicionalna ustanova francoskih katoličanov, ki pod okriljem cerkvenega vodstva po sistemu počitniških univerz preučujejo velike socialne probleme sodobnosti v luči cerkvenega socialnega nauka. Ti socialni tedni se vrše v prisotnosti zastopnikov francoskega episkopata, v navzočnosti apostolskega nuncija in so vsako leto deležni posebne papeževe poslanice in blagoslova. — Akademski kulturno-socialni teden v Bohinju je privatna iniciativa društva Zarja, kakor je imel tudi klub Straža svoj tečaj. Značaj takih tečajev je torej popolnoma drug kot pri francoskih socialnih tednih.

Tudi pri športu — katoliški!